

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу: *Закон України № 2657-VIII від 18 грудня 2018 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19> (дата звернення 10.11.2024)

9. Соболев Є. Ю., Корнійченко А. О. Булінг в освітньому середовищі – детермінанти та форми. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право, 2020. № 8. С. 4–9.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnnp_2020_8_3.(дата звернення 11.11.2024).

Наталя Глібова,
*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальності 231 «Соціальна робота» за
ОПП «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Яна Раєвська,**
*доктор психологічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту
психології та соціальних наук МАУП (м. Полтава)*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ

З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Останнім часом усе більше батьків дітей з особливими освітніми потребами бажають, щоб їхні діти здобували освіту разом із однолітками. Зрозуміло, що така дитина може відчувати під час інтеграції певні труднощі, однак це для неї буде досвідом, яким вона зможе скористатися в подальшому житті. Адже в умовах обмеженими вихованням однієї сім'ї, діти з інвалідністю деякою мірою ізольовані від суспільства і позбавлені можливості вести повноцінний спосіб життя у відкритому середовищі, що аж ніяк не відповідає їхнім особливим потребам. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

Виклад основного матеріалу. Вперше думка про наявність адаптаційних процесів була висловлена французьким натуралістом Ж. Бюффоном, який вважав, що основний механізм пристосування визначається прямим впливом умов середовища на мінливі організми. Фізіолог Ауберт використовував цей термін для характеристики явищ пристосування органів почуттів людини, що виражається в адекватному підвищенні або зниженні чутливості у відповідь на дії подразника. Саме ідеї цих вчених

стали початком серйозного вивчення проблеми адаптації, яка в подальшому стала проникати в медицину, психологію, соціологію, кібернетику.

Соціально-психологічна адаптація дітей з особливими освітніми потребами є одним із найважливіших аспектів інклюзивної освіти, адже ці діти мають специфічні труднощі в навчанні та соціальній взаємодії. Традиційна система навчання часто не враховує специфічні потреби таких дітей, основна проблема полягає у недостатній увазі до індивідуальних особливостей таких дітей в освітньому процесі, що може призводити до ізоляції, розвитку тривожності, зниження самооцінки та навчальної мотивації. Діти з ООП потребують спеціальних підходів до навчання, які включають психологічну підтримку, розвиток соціальних навичок та адаптацію до шкільного колективу.

Соціально-психологічна адаптація дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти - це процес, спрямований на створення сприятливих умов для їхньої успішної інтеграції та розвитку. Ось деякі ключові аспекти цього процесу:

Індивідуалізація підходу до навчання: основні наукові дослідження в галузі інклюзивної освіти свідчать, що діти з ООП потребують індивідуальних освітніх планів, які враховують їхні інтелектуальні, емоційні та фізичні особливості. Індивідуальні програми забезпечують диференційовані підходи до викладання, що сприяє адаптації до освітнього процесу і знижує рівень стресу у дітей. Наукові результати доводять, що діти з ООП, які навчаються за індивідуальними планами, демонструють значно вищі результати в навчанні та кращу соціальну адаптацію порівняно з тими, хто навчається в загальній системі без адаптації. Це обґрунтовує необхідність створення індивідуальних програм, орієнтованих на потреби кожної дитини.

Психологічна підтримка: важливим компонентом успішної адаптації дітей з ООП є психологічна підтримка. Психологічна допомога спрямована на вирішення таких проблем, як соціальна ізоляція, тривожність та емоційна нестабільність. Регулярна робота з психологом допомагає дитині покращити самооцінку, розвивати емоційну стійкість і знижувати рівень стресу. Дослідження показують, що психологічна підтримка є ефективною, коли вона здійснюється не лише в індивідуальних консультаціях, але й у груповій роботі з однолітками. Це сприяє розвитку комунікаційних навичок і створенню підтримуючого середовища в класі.

Розвиток соціальних навичок: соціальні навички, такі як комунікація, емпатія, вирішення конфліктів, відіграють центральну роль у процесі адаптації дітей з ООП. Навчальні заклади мають розробляти програми, які включають тренінги та інтерактивні заняття для розвитку цих навичок. Наукові результати свідчать, що діти з ООП, які мають добре розвинені соціальні навички, демонструють вищий рівень інтеграції у шкільне середовище. Інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри,

групові проекти, сприяють полегшенню адаптації дітей у колективі та знижують ризик соціальної ізоляції.

Підготовка педагогічного персоналу: дослідження підтверджують, що якість соціально-психологічної адаптації дітей з ООП залежить від рівня підготовки педагогів і персоналу закладів освіти. Освітні програми для вчителів повинні включати навчання методам інклюзивної освіти, розвитку емпатії та вмінню працювати з дітьми, які мають особливі потреби. Наукові результати показують, що заклади, які інвестують у професійний розвиток своїх вчителів, демонструють вищі результати у соціальній адаптації учнів з ООП.

Соціальна адаптація є одним з етапів інтеграції в суспільство. Нова українська школа передбачає, що освітній заклад буде давати не лише знання, а й вчитиме застосовувати їх на практиці та формувати ставлення і цінності. Соціальна адаптація здійснюється системно, за допомогою впливу всіх суб'єктів навчального закладу у процесі навчання та виховання. Також, соціальна адаптація покликана допомогти окремим учням компенсувати їхні фізичні, інтелектуальні або поведінкові відмінності й труднощі.

Адаптації та модифікації спрямовані, насамперед, на корекцію поведінкових особливостей дитини з ООП та надання їй якісних освітніх послуг (розуміння нею матеріалу, отримання освітніх навичок, стимулювання уваги та надання можливостей демонструвати свої знання), а також на соціальну адаптацію дитини в освітньому середовищі. Адаптація змінює характер навчання, не змінюючи зміст або саму сутність навчального завдання, вона дає змогу розширити обсяг методів навчання та виховання, врахувати вікові потреби учнів, їхні інтереси та різноманітність.

У навчально-виховному процесі вчителі аналізують відповідність вимог навчальної програми та методів, що використовуються на уроках, актуальним і потенційним можливостям дитини. У такий спосіб досягається ефективність організації навчальної діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку. Соціально-педагогічна діяльність з підтримки дітей з ООП - це безперервний поетапний процес соціального виховання з потребами на різних вікових етапах, в різних верствах суспільства і за участю всіх соціальних інститутів, всіх суб'єктів виховання та соціальної допомоги

Висновки. В цілому соціальна адаптація спрямована на підвищення ефективності навчання шляхом вирішення психологічних проблем через набуття навичок, що забезпечують адаптацію дитини з особливими освітніми потребами до навчання та входження у соціум. Кінцева мета адаптації дітей з особливими освітніми потребами – подолання соціальної дезадаптації, стресів, неврозів, високого ступеня тривожності під час навчання у школі та вдома, варто дивитись на таку дитину у перспективі: якою вона вийде у самостійний світ, які знання їй будуть необхідні, адже варто звертати увагу саме на ті компетенції, які їй дадуть можливість жити.

Перспективні напрямки подальших досліджень можуть включати вивчення довготривалих результатів соціально-психологічної адаптації дітей з особливими освітніми потребами після закінчення школи та їхньої інтеграції у суспільство. Розробку нових методів інтерактивного навчання для розвитку соціальних навичок у дітей з ООП. Аналіз впливу сімейного середовища та співпрацю між батьками та школою для дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. В. (2018). Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи. *Наукові розвідки у галузі педагогіки*, 4 (12), 56-64.
2. Герасименко Л. С. (2020). Роль психологічної підтримки в адаптації дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник психології і педагогіки*, 3 (7), 29-35.
3. Іваненко Н. О. (2019). Індивідуалізація освітнього процесу для дітей з особливими потребами: теорія та практика. *Освітні інновації*, 5 (9), 23-30.
4. Піддубний А. М. (2021). Соціальні навички дітей з особливими потребами: розвиток та виклики. *Соціальна педагогіка і психологія*, 6 (11), 45-50.
5. Шаповал І. Г. (2020). Інклюзія в сучасній освіті: підготовка педагогів до роботи з дітьми з ООП. *Педагогічна наука і практика*, 2 (6), 10-18.

*Тетяна Даценко,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 231 «Соціальна робота»,
ДЗ «Луганський національний університет
ім. Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Наталія Литвинова**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки,
ДЗ «Луганський національний університет
ім. Тараса Шевченка» (м. Полтава)

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БЕЗРОБІТНИХ ОСІБ

Постановка проблеми. Головними завданнями соціальної роботи, довкола яких здійснюється її становлення, накопичується досвід соціального захисту осіб, які опинилися у важких життєвих обставинах, є дотримання прав і свобод громадян у поєднанні з концепцією професіоналізму. Дієвий захист прав, що визначають правове становище громадянина у суспільстві і відповідають його соціальним потребам, є його обґрунтуванням соціального захисту у будь-якій сфері життя. Мається на увазі соціальна підтримка таких прав людей, як право на працю, право на життя, право на соціальне забезпечення в старості, захист від безробіття, достатній життєвий рівень,